

РЕКОМЕНДАЦІЇ
Міжнародної наукової конференції
«Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного
інформаційного простору»

4–6 жовтня 2016 р. у Києві Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського спільно з Інформаційно-бібліотечною радою НАН України, Асоціацією бібліотек України і Радою директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук — членів Міжнародної асоціації академій наук проведено Міжнародну наукову конференцію «Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного простору».

Конференція продовжила традицію щорічних наукових форумів, започаткованих НБУВ 1989 р.

В центрі уваги учасників Конференції знаходилися проблеми стратегії розвитку наукових бібліотек та формування національного науково-інформаційного простору; визначення пріоритетів та вироблення механізмів реалізації завдань загальнодержавної Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.03.16 № 219-р.

Учасниками Конференції обговорено питання місця і ролі бібліотек у структурі сучасних інформаційних комунікацій; основних напрямів інтеграції діяльності бібліотек та їх наукових ресурсів з закладами освіти, установами науки, культури, інформаційними та видавничими центрами України; розвитку партнерства у розбудові інформаційних ресурсів та електронних бібліотек; впровадження новітніх бібліотечних технологій і сервісів; удосконалення системи адресного інформаційного забезпечення наукових досліджень; організації інтелектуального доступу до інформації; особливостей застосування права інтелектуальної власності в інформаційно-комунікаційній діяльності бібліотек; розвитку наукометричних досліджень та використання бібліометричних технологій для активізації наукових досліджень; забезпечення більш тісної інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий простір.

Роботу кількох секцій та круглих столів було присвячено проблематиці збереження, дослідження й актуалізації в інтелектуальному і духовному житті суспільства вітчизняної рукописної, книжкової та архівної історико-культурної спадщини. Обговорено результати та завдання досліджень з історії книжкової культури України, проблеми введення в електронний науково-інформаційний простір рукописних та книжкових пам'яток, питання місця і ролі бібліотек як інтеграторів і поширювачів біографічного знання, біобібліографічної інформації;

традиції, інновації та перспективи збереження і реставрації бібліотечних фондів.

У роботі Конференції взяли участь вчені, спеціалісти українських бібліотек і наукових установ, а також гості і колеги з чотирьох зарубіжних країн. У рамках програми Конференції відбулося спільне засідання Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів Міжнародної асоціації академій наук і Асоціації бібліотек України.

У процесі обговорень констатувалося, що бібліотечно-інформаційна галузь перебуває нині на самому вістрі процесів, зумовлених новітньою інформаційною революцією, формуванням суспільства знань і переходом людства до шостого технологічного укладу. В умовах, коли наукова і технічна інформація стає безпосереднім чинником економічного і соціального поступу, мову потрібно вести вже не про поступове вдосконалення діяльності вітчизняних бібліотек, а про необхідність забезпечення їх швидкого, проривного, розвитку за пріоритетними напрямками, як це відбувається нині у всьому цивілізованому світі.

У зв'язку зі значною інтенсифікацією процесів розвитку інформаційного суспільства, Конференція констатувала зростаюче значення бібліотек як науково-інформаційних центрів забезпечення суспільного розвитку, зокрема, у сфері наповнення соціальних інформаційних комунікацій якісною, необхідною для динамічного поступу України, інформацією. Бібліотечні установи мають активно використовувати три основних джерела наповнення такими інформаційними ресурсами системи комунікацій: введення в суспільний обіг найактуальніших для сучасного розвитку документів і матеріалів із фондів бібліотек; акумуляцію і розповсюдження нової суспільно значущої інформації; відбір, систематизацію та забезпечення національним користувачам доступу до контенту глобального інформаційного простору.

Вимогою часу є швидке перетворення вітчизняних бібліотек, насамперед спеціалізованих наукових, з традиційних книгозбірень доби друкарської культури на мультиресурсні, мультисервісні центри інтеграції, опрацювання та цілеспрямованого поширення наукової інформації, здатні максимально повно задовольняти стрімко зростаючі інформаційні потреби сфер науки, освіти, культури, державного управління, інноваційного поступу України.

Відзначаючи досягнення у розвитку науково-інформаційної діяльності бібліотек, розглядаючи її завдання і перспективи, учасники Конференції водночас були одностайні у думці щодо глибоко помилкової і згубної для майбутнього України недооцінки сучасним політикумом, органами державної влади значення забезпечення широкого доступу до наукової інформації, ролі і місця спеціалізованих наукових бібліотек у вирішенні цього завдання.

Наголошувалося, що впродовж останніх років дуже гострою проблемою стало критичне недофінансування діяльності спеціалізованих

наукових бібліотек. Зокрема, бюджетне забезпечення головного науково-інформаційного центру держави – Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2016 р. порівняно з 2015-м зменшилося на 10,4 млн грн. Такий стан справ призводить до різкого скорочення інформаційного потенціалу спеціалізованих наукових бібліотек як через майже повне припинення закупівель зарубіжної наукової літератури, обмеження можливостей міжнародного книгообміну, так і через відсутність постійного і широкого доступу до провідних електронних баз світової наукової інформації. Поглиблення фактичної ізоляції вітчизняного наукового співтовариства від світових ресурсів наукової, науково-технічної інформації з часом не може не позначитися негативно на науково-технічному потенціалі держави.

Брак фінансових ресурсів й різні перепони на рівні законодавчих і нормативних актів знівеливали можливості технічного переоснащення бібліотек, впровадження новітніх форм і методів роботи, сучасних бібліотечних сервісів, цільового дистанційного інформаційного забезпечення потреб наукових досліджень через системи електронних комунікацій. Наявні технологічні можливості подальшого розвитку Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, до електронних ресурсів якої нині щодоби надходить понад 1 млн 100 тис. запитів, повністю вичерпані і потребують термінової модернізації.

У зимовий період дуже гостро постає проблема енергозабезпечення бібліотек. Холоднеча у читальних залах і книгосховищах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, площа будівель якої становить понад 50 тис. кв. метрів, щороку викликає гостре незадоволення читачів і бібліотекарів.

Незадовільне матеріальне становище бібліотек має і свої жорсткі соціальні виміри. У Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського через різке скорочення фонду заробітної плати середній зарібок кваліфікованих бібліотечних спеціалістів, з урахуванням переходу установи на неповний робочий тиждень і скасування доплат і надбавок, становить 2,6–2,7 тис. грн., з яких ще і вираховуються податки. Не кращою є ситуація і в інших провідних спеціалізованих наукових бібліотеках. Як результат, визначилася тенденція до відчутного відтоку з наукових бібліотек спеціалістів високої кваліфікації, а також інженерних кадрів, вкрай необхідних для розбудови електронних науково-інформаційних ресурсів, впровадження дистанційних бібліотечних сервісів. Наростає соціальна напруга у бібліотечних колективах. Через фінансові і кадрові проблеми провідні наукові бібліотеки України змушені скорочувати час обслуговування читачів, що суттєво зачіпає інтереси науковців та освітян.

Зазначені негаразди у діяльності спеціалізованих наукових бібліотек викликають значне невдоволення громадськості, що знаходить вияв у численних скаргах, критичних публікаціях на адресу влади у друкованих та електронних ЗМІ, у соціальних мережах, сюжетах телевізійних каналів.

Учасники Конференції визнали, що не зважаючи на вкрай скрутні умови, в яких опинилися бібліотеки, нині вживаються певні, хоча й недостатньо скоординовані, заходи щодо поліпшення діяльності спеціалізованих наукових бібліотек. Ініціатива у цій роботі належить, насамперед, самому фаховому співтовариству науковців і бібліотекарів. Водночас, доводиться констатувати, що розроблена під егідою Міністерства культури України Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», схвалена Урядом у березні 2016 р., є документом, розрахованим лише на певне покращення роботи публічних бібліотек, підпорядкованих Мінкультури України, а тому вона мало чим може допомогти справі кардинальної модернізації діяльності спеціалізованих наукових бібліотек. У «Стратегії», на жаль, жодного слова не сказано про стратегічні завдання щодо задоволення інформаційних потреб науки, технологічного, інноваційного та соціального розвитку, роль і місце бібліотек у цій роботі. Комп'ютеризація тлумачиться не як упровадження новітніх інтелектуальних технологій для створення і оперування великими масивами знань, сервісів, покликаних забезпечити цільове інформування дослідницьких колективів, а просто – як оснащення бібліотек комп'ютерами для надання їм доступу до мережі Інтернет.

Існує потенційна небезпека того, що недостатнє опрацювання визначальних проблем розвитку наукової бібліотечно-інформаційної справи може у подальшому втілюватися у неефективні, а то й хибні управлінські, організаційні рішення, зокрема, щодо формування напрямів діяльності бібліотек, цільових програм і проектів, визначення обсягів і пріоритетів їх фінансування.

Зважаючи на викладене, спеціалізованим науковим бібліотекам, фаховому бібліотечному співтовариству необхідно спільними зусиллями розробити та запропонувати серйозні корективи курсу розвитку бібліотечно-інформаційної роботи. Нагальною потребою є розроблення спеціальної стратегії розвитку наукових бібліотек, точніше – стратегії науково-інформаційного забезпечення науки, вищої освіти на найближчі десятиліття. Стратегія розвитку наукових бібліотек мусить бути спрямована на всебічний розвиток національного наукового інформаційного ресурсу, цілеспрямоване і максимально повне забезпечення потреб наукових колективів і вчених, котрі здійснюють дослідження з пріоритетних напрямів науки і техніки, а також на утвердження провідної ролі наукових бібліотек у розбудові цілісного і багатокомпонентного національного науково-інформаційного простору.

У своїй діяльності спеціалізованим науковим бібліотекам слід виходити з того, що нині у формуванні національного наукового інформаційного ресурсу беруть участь численні державні і недержавні центри науково-технічної інформації; спеціалізовані науково-інформаційні мережі, які створюються академіями наук, міністерствами й відомствами, науковими інститутами і університетами, регіональними органами влади,

видавництвами та редакціями фахових періодичних видань, книготорговельними організаціями, іншими структурами, функцією яких є підтримка інноваційної діяльності, нарешті – науковими товариствами та асоціаціями вчених. Наукові бібліотеки мусять виступати інтегратором всього простору наукових комунікацій. Вони мають для цього системні можливості і повинні не лише надавати дослідникам інформаційний ресурс, але й орієнтувати їх у всьому обширі наукової інформації. Це зробить їх більш затребуваними науковим і освітянським співтовариством.

Розроблення сучасної стратегії розвитку бібліотечної науково-інформаційної справи вимагає значних інтелектуальних зусиль всього фахового бібліотечного співтовариства, теоретичних напрацювань, обов'язкової організації широких фахових обговорень за участю вчених і спеціалістів, які представляють установи Національної академії наук України, галузевих національних академій наук, Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури України та інших відомств. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського готова взяти найактивнішу участь у цій роботі, оскільки має значні теоретичні надбання з розроблення проблем стратегії розвитку бібліотечної справи й розбудови національного наукового бібліотечно-інформаційного простору.

I. Конференція ухвалила рішення звернутися від імені її учасників до Президента України, Верховної Ради України, її профільних комітетів, Кабінету Міністрів України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури України, Національної академії наук України, національних галузевих академій наук, провідних наукових установ та бібліотек України з низкою пропозицій і рекомендацій щодо здійснення першочергових заходів, спрямованих на забезпечення пріоритетного розвитку бібліотечно-інформаційної галузі, розбудову національного науково-інформаційного простору як завдань, визначених сучасною інформаційною революцією та становленням суспільства знань, в якому інформація перетворюється на визначальну продуктивну силу суспільства.

1. Звернути належну увагу на невідповідність сучасного стану фінансового, матеріально-технічного, технологічного та кадрового забезпечення бібліотечно-інформаційної сфери завданням інформаційної підтримки піднесення економіки, розвитку освіти, науки та культури України, розбудови демократичної держави, відкритого громадянського суспільства, які виконуються спеціалізованими науковими бібліотеками. Вжити невідкладних заходів щодо створення системи гарантованого бюджетного фінансування спеціалізованих наукових бібліотек, посилення соціального захисту їх працівників.

2. В процесі реалізації державної політики з розвитку бібліотечно-інформаційної галузі дотримуватися збалансованості у стратегічному плануванні, нормативному, матеріально-технічному та фінансовому забезпеченні як культурно-освітніх так і науково-інформаційних напрямів діяльності бібліотек, уникаючи при цьому ухвалення необґрунтованих уніфікуючих рішень.

3. Внести зміни до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» з метою адекватного відображення у ньому нових реалій, пов'язаних з пріоритетністю інтеграції, зберігання та функціонування електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів, розвитком новітніх електронних бібліотечних сервісів, збереженням рукописних і книжкових пам'яток України, удосконаленням системи бібліотечно-інформаційного обслуговування.

4. Усунути існуючі розбіжності між законами України «Про науково-технічну інформацію» та «Про наукову і науково-технічну діяльність» у тлумаченні сутності і правового статусу науково-інформаційної діяльності. Взяти при цьому до уваги, що в усьому світі вона вважається важливим окремим різновидом, невід'ємним складником наукової діяльності. Недооцінка в Україні ролі і значення наукової інформації, забезпечення нею дослідницького процесу за «залишковим принципом» вкрай негативно позначається на розвитку вітчизняної науки. Значною мірою, такий підхід призвів до її відчутної ізоляції від світових наукових та інноваційних процесів. На відміну від патентування, ліцензування, стандартизації, метрології та контролю якості, науково-технічного консультування, нормуванням яких фактично обмежується чинний Закон України «Про науково-технічну інформацію», науково-інформаційна діяльність під впливом інформаційної революції, формування елементів суспільства знань (знанневого суспільства) перетворилася на важливий напрям наукової діяльності, пов'язаний з інтеграцією наукової інформації, її складним, наукомістким дослідницьким опрацюванням, створенням оригінальних високоінтелектуальних електронних інформаційних продуктів.

5. Здійснити оновлення та узгодження вітчизняного законодавства з питань авторського права та інтелектуальної власності (насамперед, Закони України «Про авторське право і суміжні права», «Про обов'язковий примірник документів») щодо правил, умов формування та використання бібліотеками фондів документів на електронних носіях, створення, за фінансової підтримки держави, масштабних е-бібліотек вільного доступу. Уможливити представлення бібліотеками у відкритому мережевому доступі електронних версій нових суспільно значущих видань, насамперед наукового, освітнього, суспільно-політичного та культурологічного спрямування, створених або опублікованих за кошти державного бюджету.

6. Для забезпечення дієвої участі вчених і спеціалістів бібліотечної сфери у реалізації Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»,

здійснення науково-методичної підтримки та громадського контролю виконання її завдань активізувати роботу Міжвідомчої координаційної ради з питань роботи бібліотек, утворити при Міністерстві культури України міжвідомчі робочі групи за окремими, визначеними згадуваною Стратегією, напрямками.

7. З урахуванням специфіки завдань, що вирішуються спеціалізованими науковими бібліотеками, та в інтересах розвитку тісної координації їх зусиль, поглиблення інтеграції науково-інформаційної, науково-дослідної, науково-аналітичної та методичної діяльності, забезпечення формування консолідованого національного науково-інформаційного простору, сприяння раціональному використанню фінансових і технічних ресурсів перетворити Асоціацію бібліотек України на Асоціацію наукових бібліотек України – науково-консультативний орган при Національній академії наук України. Розбудовувати діяльність АНБУ в тісній співпраці з національними галузевими академіями наук, міністерствами освіти і науки та культури України, Українською бібліотечною асоціацією.

Вважати пріоритетним завданням АНБУ вироблення та реалізацію стратегії діяльності спеціалізованих наукових бібліотек у науково-інформаційному забезпеченні потреб науки, вищої освіти, культури, державного управління, інноваційного розвитку України на найближчі десятиліття.

8. З метою піднесення ефективності організації, посилення координації фундаментальних та прикладних наукових досліджень, спрямованих на розв'язання нагальних проблем розвитку бібліотечно-інформаційної сфери, а також консолідації творчого потенціалу наукових інституцій та вчених бібліотекознавчої галузі відповідно до завдань Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року утворити Міжвідомчу координаційну раду з науково-дослідних робіт у бібліотечно-інформаційній галузі на базі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, розробити технологічну платформу для функціонування електронного інтегрованого ресурсу з інформування про наукові розробки в галузі бібліотекознавства, книгознавства, бібліографознавства.

9. Для вдосконалення нормативно-методичної бази бібліотечно-інформаційної діяльності та стандартизації бібліотечної справи України організувати, за підтримки Українського інституту науково-технічної експертизи і інформації як державної наукової установи, уповноваженої на здійснення функцій секретаріату ТК 144 «Інформація і документація», підкомітет «Бібліотечна діяльність» у складі Технічного комітету стандартизації ТК 144 «Інформація і документація» на базі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

10. Для забезпечення успішного переходу вітчизняних бібліотек на використання нових національних стандартів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, а саме: ДСТУ

ISO 2789:2016 (ISO 2789:2013, IDT) «Information and ocumentation – International library statistics: Інформація та документація. Міжнародна бібліотечна статистика»; ДСТУ ISO 16439:2016 (ISO 16439:2014, IDT) «Information and documentation – Methods and procedures for assessing the impact of libraries: Інформація та документація. Методи та процедури оцінювання впливу бібліотек»; ДСТУ ISO 11620:2016 (ISO 11620:2014, IDT) «Information and documentation – Library performance indicators. Інформація та документація. Показники функціонування бібліотек»; підтримати ініціативу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського щодо створення міжвідомчої робочої групи з підготовки уніфікованого робочого перекладу зазначених національних стандартів та розроблення науково-методичних рекомендацій щодо їх упровадження.

11. У процесі розроблення та практичного впровадження нових критеріїв оцінювання ефективності науково-дослідної діяльності спеціалізованих наукових бібліотек посилити увагу до показників формування ними власних електронних інформаційних ресурсів, створення науково-аналітичних інформаційних продуктів, баз даних та інших об'єктів інтелектуальної власності.

12. Віднести розвиток електронних ресурсів спеціалізованих наукових бібліотек до головних пріоритетів їх діяльності, усунути існуючі штучні перешкоди на шляху технічного переоснащення наукових бібліотек. Передбачити можливість здійснення провідними спеціалізованими науковими бібліотеками закупівель комп'ютерної, мережевої та суміжної з нею периферійної техніки як технологічного, а не офісного обладнання.

13. Внести зміни до законодавчих, інших нормативно-правових актів, які упорядковують питання оцифрування, одержання провідними спеціалізованими науковими бібліотеками від наукових установ, закладів освіти, авторів і видавництв обов'язкових електронних примірників видань України (у першу чергу наукових: авторефератів, дисертацій, монографій, підручників, матеріалів конференцій тощо), уможлививши вільне залучення їх до електронного обслуговування користувачів з науковою та навчальною метою. Врахувати при цьому, що категорична відмова Міністерства освіти і науки України (з 2011 р.) передавати електронні версії авторефератів дисертацій до фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з посиланнями на чинне законодавство про обов'язковий примірник документів до цього часу викликає гостре невдоволення наукового співтовариства.

14. Ініціювати зміни в нормативно-правових актах України щодо вдосконалення механізму контролю та відповідальності за доставляння обов'язкових примірників документів, у тому числі електронних видань (закон України «Про обов'язковий примірник документів», постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів» від 10.03.2002 р. № 608).

15. Забезпечити системну підтримку поглибленню співробітництва спеціалізованих наукових бібліотек з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, науковими установами, університетами, громадськими організаціями, видавництвами, ЗМІ та іншими інституціями з метою формування інтегрованих бібліотечно-інформаційних та аналітично-інформаційних ресурсів, удосконалення організаційно-методичних засад розвитку бібліотечного сегмента національного інформаційного простору.

16. Надати пріоритетного значення організації проблемно-орієнтованих бібліотечних веб-порталів загальнодержавного характеру на базі національних спеціалізованих наукових бібліотек, створенню інтегрованих електронних бібліотек, зорієнтованих на потреби окремих категорій кваліфікованих користувачів.

17. Сприяти ухваленню Верховною Радою України Закону України «Про приєднання України до «Угоди про ввезення матеріалів освітнього, наукового та культурного характеру», затвердженої П'ятою сесією Генеральної конференції ООН з питань освіти, науки і культури (1950 р.) та «Найробським протоколом» (1976 р.), за якими предмети міжнародного книгообміну відносяться до числа документів, а не товарів, а тому звільняються від оподаткування та митного оформлення. Взяти при цьому до уваги, що за даними ЮНЕСКО, до цієї Угоди приєдналися всі країни Європи та 7 держав на просторах колишнього СРСР.

18. Відновити, визначивши в оновленому законодавстві про державні закупівлі, можливості здійснення попередньої оплати (передплати на наступні календарні роки) за окремими бюджетними програмами онлайн-доступу бібліотек, наукових інститутів та університетів до провідних зарубіжних електронних баз наукової інформації, як це було вже раніше передбачено постановою Кабінету Міністрів України № 741 від 09.10.13, але потім необґрунтовано скасовано у березні 2014 р.

19. Розв'язати питання щодо надання провідним спеціалізованим науковим бібліотекам можливостей здійснення оперативних закупівель наукових видань, іншої суспільно важливої літератури поза довготривалими процедурами державних закупівель та відшукати фінансові можливості для поповнення їх фондів.

20. Сприяти розвиткові співпраці бібліотек з Українською асоціацією видавців та книготорговців, іншими громадськими видавничими та інформаційними організаціями у галузі вироблення механізмів модернізації державної інформаційної та видавничої політики, зокрема, щодо програм бюджетної підтримки книговидавництва в інтересах поповнення бібліотечних фондів, здійснення бібліотеками закупівель друкованої продукції, документів на усіх інших видах носіїв.

21. Забезпечити нормативне врегулювання питань формування мережі віддалених користувачів для тих електронних ресурсів бібліотек, які не можуть відкрито оприлюднюватися у мережі Інтернет через

обмеження, встановлені законодавством про авторське право, зокрема, шляхом упорядкування створення та функціонування віртуальних читальних залів у провідних спеціалізованих наукових та публічних бібліотеках, а також у наукових установах та спеціалізованих наукових бібліотеках вищих навчальних закладів. Передбачити на найближчу перспективу розбудову в Україні системи єдиного електронного читацького квитка, який уможливилював би доступ віддаленим користувачам через мережу Інтернет до ресурсів різних бібліотечних установ – як це робиться нині у більшості провідних зарубіжних країн.

22. Створити на основі, розроблених Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського, проектних рішень інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки» єдину загальнодержавну систему бібліометричного моніторингу наукових комунікацій для експертного оцінювання та прогнозування розвитку дослідницької діяльності.

23. Запровадити викладання магістрам, аспірантам, докторантам усіх спеціальностей, фахівцям науково-організаційних та управлінських структур, у рамках підвищення їхньої кваліфікації, навчального курсу з бібліометричних технологій та наукометричних досліджень.

24. Сприяти пріоритетній модернізації матеріально-технічної бази Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, яка належить до двадцяти найбільших бібліотек світу, Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника, бібліотек галузевих національних академій наук, інших провідних наукових бібліотек України, котрі роблять найбільший внесок у забезпечення зростаючих інформаційних потреб сфер науки, освіти, культури, державного управління.

25. З урахуванням зумовлених інформаційною революцією якісних змін самого характеру сучасної бібліотечно-інформаційної роботи, зростання вимог до кваліфікаційного складу бібліотечних ІТ-спеціалістів (інженерних працівників), внести корективи до системи оплати їхньої праці, прирівнявши їх до інших категорій бібліотечних фахівців.

II. Учасники Конференції закликають бібліотекарів, вчених, спеціалістів бібліотечної сфери, які здійснюють забезпечення інформаційних потреб сфер науки, освіти, культури, державного управління:

1. Спільними зусиллями, ґрунтуючись на новітніх законодавчих, інших нормативно-правових актах та стандартах, що регламентують функціонування бібліотечно-інформаційної сфери, розробити Стратегію розвитку спеціалізованих наукових бібліотек, науково-інформаційного забезпечення науки і вищої освіти, формування національного науково-інформаційного простору на найближчі десятиліття та домогтися підтримки її реалізації органами державної влади і управління.

2. Спрямувати зусилля на розбудову системи цільового інформаційно-аналітичного забезпечення виконання дослідницькими колективами академічних та відомчих наукових установ, закладів освіти завдань державних наукових, науково-технічних і культурних програм, академічних дослідницьких програм та координаційних планів з пріоритетних наукових напрямів, ґрунтуючи цю роботу на укладанні договорів про співпрацю з заінтересованими науковими установами та навчальними закладами.

3. Розвивати систему бібліотечно-інформаційного обслуговування на основі тісної інтеграції зусиль і можливостей бібліотек з науковими установами, закладами освіти, інформаційними центрами, архівами та музеями, видавництвами, редакціями наукових періодичних видань. Широко практикувати у цій роботі реалізацію спільних дослідницьких, інформаційних програм і проєктів, координаційних планів, прямих та багатосторонніх угод про співпрацю; узгоджувати дії щодо впровадження нових стандартів бібліотечно-інформаційної роботи, технічних умов та параметрів формування і поширення наукової інформації.

4. Приділяти першочергову увагу освоєнню і широкому впровадженню в практику роботи бібліотек сучасних методів управління цифровими колекціями та технологій електронного обслуговування. Зосередити зусилля на розгортанні комплексів дистанційних бібліотечно-інформаційних послуг і веб-сервісів (віртуальних читальних залів, особистих віртуальних кабінетів читачів, інтерактивних інформаційних служб) для забезпечення оперативного доступу наукових установ, закладів освіти та індивідуальних читачів до внутрішніх і зовнішніх джерел наукової інформації через інтернет-, екстранет- та інтранет-мережі, надаючи при цьому пріоритетного значення формуванню ресурсів широкого доступу. Констатуємо стрімке зростання аудиторії, яка користується мобільними гаджетами, сприяти активізації впровадження в процес бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів мобільних технологій – QR-кодів, мобільних додатків, СМС-бібліотек.

5. З метою активізації розбудови цілісного національного науково-інформаційного простору та забезпечення розвитку бібліотечно-інформаційних ресурсів на основі інтеграційних проєктів долучитися до формування інформаційного порталу «Наука України: доступ до знань», започаткованого Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

6. Сприяти максимально повному інформаційному наповненню репозиторію «Наукова періодика України», розгорнутому Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського, враховуючи при цьому великі інформаційно-технологічні переваги, пов'язані з забезпеченням його сучасними інтелектуальними пошуковими системами та можливостями індексування публікацій у провідних бібліометричних системах, що суттєво (в разі) збільшує запитуваність і цитованість

матеріалів наукових журналів та продовжуваних видань, сприяє підвищенню їх наукового авторитету.

7. Взяти участь у започаткованому Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського формуванні фундаментальної електронної наукової бібліотеки «Україніка» як національної книжкової та документної колекції.

8. Підтримати ініціативу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського щодо формування електронного Українського національного біографічного архіву, долучитися до реалізації цього віртуального науково-інформаційного проекту шляхом участі у роботі віртуальної біобібліографічної лабораторії, покликаної сформувати масштабний інформаційний ресурс про людський потенціал України крізь віки у персоналіях представників усіх регіонів Батьківщини та зарубіжного українства.

9. Розгорнути систематичне формування корпоративного каталогу бібліотек наукових установ Національної академії наук України на технічній платформі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

10. Забезпечити суттєве розширення експертної, консультативної, інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек та інформаційних підрозділів наукових установ, закладів освіти, спрямованої на інтеграцію, опрацювання та цільове поширення у вигляді завершених та готових для ефективного оперативного використання інформаційних продуктів суспільно затребуваної інформації з актуальних питань соціально-економічного, суспільно-політичного, науково-технічного, інноваційного, культурного розвитку.

11. Враховуючи особливу актуальність проблеми збереження і зміцнення національної ідентичності, протидії інформаційним загрозам Україні, ініціювати визначення на державному рівні із залученням представників громадськості та експертного середовища консенсусного підходу до формування національної пам'яті й ключових смислів, поширення яких є актуальним для української спільноти, розробити рекомендації щодо просування ключових смислів національної пам'яті в соціокультурному дискурсі бібліотек.

12. Започаткувати спільно з Інформаційно-бібліотечною радою НАН України широке фахове обговорення проблем удосконалення бібліотечно-інформаційної діяльності з метою формування цілісної, ефективної системи цільового забезпечення потреб фундаментальної і прикладної науки з залученням вчених і спеціалістів наукових бібліотек, академічних установ та вищих навчальних закладів.

13. Активізувати систематичне вивчення проблем читання, інформаційних потреб, інтересів різних категорій читачів, установ та організацій, поклавши отримані результати в основу практичної діяльності з модернізації бібліотечно-інформаційної справи, збагачення форм і методів роботи бібліотек.

14. Здійснювати на постійній основі, з залученням допомоги зарубіжних інформаційних установ, системні заходи, спрямовані на підвищення інформаційної компетентності читачів-науковців, виховання у них культури систематичного читання наукової літератури іноземними мовами.

15. Розвивати науково-дослідну роботу бібліотек, удосконалювати підготовку кадрів спеціалістів вищої кваліфікації, підвищення кваліфікації працівників за напрямами пріоритетного забезпечення адаптації бібліотек до умов утвердження цифрової, мережевої культури, прискореної трансформації бібліотечно-інформаційної справи відповідно до вимог інформаційної революції та формування суспільства знань.

16. У стислі терміни привести наукові фахові періодичні видання бібліотечно-інформаційного профілю у відповідність до європейських стандартів з метою включення їх до світових систем бібліометричної інформації, створити умови для більш широкого залучення до співпраці зарубіжних авторів та просування праць вітчизняних спеціалістів у галузі соціальних комунікацій до зарубіжних наукових видань.

17. Забезпечити надання бібліотеками як фаховими центрами інформаційних комунікацій методичної і практичної допомоги науковим установам та закладам освіти у справі вдосконалення організації і функціонування їхніх веб-сайтів, електронних інформаційних ресурсів, приведення їх у відповідність з можливостями і вимогами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

18. Вжити заходів до активізації й підвищення науково-методичного рівня використання бібліотеками соціальних мереж, блогосфери для пропаганди знань, можливостей використання читачами друкованих і електронних ресурсів бібліотек, пропаганди досягнень вітчизняних бібліотек, формування у суспільстві сприятливої для їх функціонування атмосфери. У використанні блогів, соціальних мереж дотримуватися корпоративної етики, уникаючи самореклами за рахунок необґрунтованих випадів проти інших бібліотек, вчених та спеціалістів бібліотечної галузі.

19. З метою збереження, вивчення та введення в активний інформаційний обіг наукової та культурної спадщини українського народу, інших етнічних груп населення, реалізовувати на основі прямих договорів і формування скоординованих планів наукових досліджень та інформаційно-технічних заходів спільні з зарубіжними бібліотеками, науковими установами, інформаційними центрами, фондами та громадськими організаціями проекти оцифрування документів, підготовки наукових каталогів, бібліографій, формування баз даних та комплексних, у тому числі біобібліографічних та повнотекстових, ресурсів на електронних носіях.

20. У роботі з книжковими пам'ятками взяти за основу розроблені Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського «Положення про книжкові пам'ятки, рідкісні та цінні фонди (колекції), що зберігаються

в установах Національної академії наук України» та «Правила користування книжковими пам'ятками, рідкісними та цінними фондами».

21. Активізувати співпрацю у галузі збереження, консервації документів у бібліотеках, музеях та архівах України на основі двосторонніх чи багатосторонніх угод, а також ініціювати розроблення нової державної програми збереження і захисту фондів у рамках сучасного реформування бібліотечної справи.

22. Посилити увагу до забезпечення збереження рукописних та книжкових історико-культурних фондів бібліотек. Зважаючи на загострення криміногенної ситуації навколо бібліотек, активізувати взаємний обмін інформацією щодо потенційних загроз бібліотечним фондам.

23. Активізувати роботу щодо захисту об'єктів права інтелектуальної власності – електронних каталогів, баз та банків інформації, інших інформаційних ресурсів, які створюються вітчизняними бібліотеками, а також щодо забезпечення охорони й правомірного використання інтелектуальних надбань вчених і спеціалістів бібліотечних установ.

24. Сприяти розширенню міжнародного співробітництва спеціалізованих наукових бібліотек, участі їх у реалізації міжнародних, двосторонніх та багатосторонніх науково-дослідних і науково-інформаційних проектів, зокрема по лінії світових та регіональних бібліотечних і культурологічних асоціацій, Міжнародної асоціації академії наук (МААН), Українського комітету славістів.

25. З метою підвищення ролі бібліотек у суспільних процесах, формування позитивного іміджу та позиціонування бібліотечних установ як наукових, освітніх, культурних, громадських центрів посилити їх взаємодію із засобами масової комунікації, сприяти відкритості і прозорості їхньої діяльності. Впроваджувати комплексні підходи до організації роботи бібліотек з громадськістю, ЗМІ, читачами, зокрема шляхом створення при бібліотеках прес-служб, використання соціальних мереж та блогосфери, організації прес-турів та прес-конференцій, навчальних семінарів, майстер-класів, презентацій, читацьких конференцій, проведення опитувань громадської думки.

26. Вживати систематичних цілеспрямованих заходів щодо формування у бібліотечному співтоваристві нового стилю мислення і ділової поведінки на основі категорій і понять сучасної цифрової культури. З метою підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців забезпечити включення до програм перепідготовки кадрів тематики, пов'язаної із цифровим кураторством (формування електронних ресурсів, контент-менеджмент, інтерактивне електронне бібліотечне обслуговування).